

Orsøkin til skuldina

SEINASTU 10 árin er okkara uttanlandsskuld nógv umrødd. Hon er viðgjørð — ella rættari sagt — misnýtt — upp undir trý tey seinastu lögtingsvalini, so neyvan verður hon gloymd í valstriðnum, sum júst er byrjað.

ØLL ERU vit samd um, at tað er eitt ógvuliga stórt tal, sum verður nevnt, tá okkara nettouttanlandsskuld verður umrødd. Men í hesum sambandi eiga vit ikki at gloyma teir ógvuliga týðandi spurningar. Annar er: Hvør stendur sum lántakari? Og hin er: hvat er orsøkin til hesa ovurhonds stóru skuldina?

VIÐ ÁRSLOK 1988 var landskassans partur av nettouttanlandsskuldini evarska lítill. Umleið 250 milliónir krónur. Fýra ár frammanundan var hann umleið 750 milliónir krónur. Við øðrum orðum minkaði nettouttanlandsskuldin hjá landskassanum við umleið 500 milliónum í tíðarskeiðnum 1985-1988. Teir

almennu grunnarnir og almennu stovrnarnir undir landsstýrinum øktu heldur ikki teirra part av nettouttanlandsskuldini í hesum tíðarskeiði.

TALAN ER tí um aðrar lántakarar og aðrar faktorar enn landsstýrið. Sum aðrar lántakarar kunnu vit nevna felagskommunalu fyrirkøna SEV. Vit kunnu eisini nevna kommunurnar, privatar fyrirkøkur og persónar. Tá vit nevna aðrar faktorar kunnu vit taka peningastovrnarnar. Hesir hava ofta nógvan pening standandi uttanlands. Eitt nú í Danmark. Í 1987 og 1988 var útlánsrentan í Danmark munandi lægri enn í Føroyum. Hetta gjørdi, at føroysku peningastovrnarnir tóku hundraðtals milliónir heim, at lána út í Føroyum til eina hægri rentu enn teir fingi niðri. Hetta økti sjálvandi um nettouttanlandsskuldina.

JAVNAÐARFLOKKURIN hevur altíð undirstrikað týðningin av, at vit fingi ein landsbanka, og at hesin slapp at virka. Enn virkar hann ikki



nóg væl. Tað mugu vit ása. Tá privatu peningastovrnarnir taka hundraðtals milliónir heim úr Danmark at lána út í Føroyum, so verður hetta bert gjørt fyri egnan vinning. Útlánsrentan, sum er prísurin fyri vørna hjá teimum, ið er peningur, var hægri í Føroyum enn í Danmark og tí varð peningurin tikin heim. Her varð ikki hugsað um alt samfelagið og heildina. Bert um egin áhugamál.

LANDSBANKIN má gerast eitt veruligt stýringsamboð í okkara peningaviðurskiftum. Allur peningaflutningur inn og út úr føroyska samfelagnum má og skal ganga ígjøgnum landsbankan. Hesin má taka avgerðir, sum til eina og hvørja tíð eru í tráð við áhuga-

málini hjá øllum samfelagnum og heildini. Tá iløgurnar eru ov stórar, virksemdin ov stórt og tá nýtslan er ov stór, eigur peningur at verða bundin uttanlands. Er støðan hin øvugta eiga vit at taka pening heim.

ONKI NYTTAR at gráta um spiltu mjólk, sigur orðatakið. Og tað nyttar heldur onki at gráta um uttanlandsskuld, sum er íkomín. Avgerandi er nú, at vit demma upp fyri, soleiðis at hetta ikki endurtekur seg eina ferð í framtíðini. Tað gera vit við at fáa landsbankan at virka til fulnar. Hetta vil javnaðarflokkurin og tí má atkvøðan fara har á valinum 17. november.

vj.

sosigaley

Dimmalætting

DAGBLAÐIÐ

14. SEPTEMBER

TRÍU FØROYAR

NORÐURSTØ

Nú er seint at rópa Halló...

Tá nú sundurgingna landsstýrið á sumri í fjør skuldi bjarga búskapinum við at flyta meir pening frá vinnuliga til almenna sektorin(!), avgjórði ein meiriluti í samgonguni og landsstýri, at landskassin best fekk meir inntøku við hækkan í tollsatsum, sam-

stundis sum tvungna uppsparingin varð sett í verk. Dagblaðið ávaraði. Men sjálvandi uttan minsta virkning. Úrslitið bleiv, sum vit spáddu (sjálvandi), nevnliga ikki meir, men minni í skatti og minni í tolli.

...og Dagblaðið rópar Halló í oddagreinini í

gjár og spyr um eingin er sum hoyrir hesi neyðar-røpin.

Vit kunnu leggja afturat, at tað var ikki bert Dagblaðið sum hevur havt fremsta fingur á lofti um tað ovurhonds skatta- og tolltrýst, sum samgongan legði á fólk, tí øll, uttan samgongumenn skiltu, at har bleiv galin endi.

Men nú, samgongan er slikt, er seint at rópa halló. Blaðstjórin á Dagblaðnum var sjálvur í samgonguni, og hann plagar ikki at halda seg aftur tá hann vil hava

onnur at hoyra síni sjónarmið.

Hendan venan um skatta- og tolltrýst hjá málgaði Fólkaflaksins nú kann tí ikki fatast sum annað enn spæl fyri gallarínum, tí nú stendur val aftur fyri durum. Og tað undrar neyvan nakran, um Fólkaflakkurin enn einaferð fer til val uppá: Minni skatt og minni toll. Tí í hesum flokki er ikki skomm skapt í.

Inntøkusiðan og útreiðslusiðan

Illa stendur til í landskassanum. Kreditturin, vit hava í danska tjóðbankanum uppá 300 milljónir er fult trektur, og vit fáa neyvan loyvi til at hækka hann enn meira, skrivur Dagblaðið sum heldur tað vera ívasamt, um landshúshaldið hongur saman figgjargluga til eftir lögtingsvalið.

Dagblaðið heldur, at hetta kundi verið ein orsøk til, at sambandið skakk halan millum beinini í

teirri vón, at Føroyar verða settar undir administratión av Forsætismálaráð og Tjóðbanka um nýggjársleitið.

Hvør so leyp frá og ikki og hvør hevur skyld í hvørjum átti í hesum døgum at verið líka feitt. Men ásannast má, at illa hevur figgjarmálaráðharrin fingið hinar tiltiknu "síðurnar" at hanga saman. Hina við inntøkum og hina við útreiðslum.